

NON-PAPER

Betreft: Leerpunt

1 INHOUD

1. Context

Sterk en kwaliteitsvol onderwijs is de ambitie van de Vlaamse Regering. Leraren zijn professionals die, op basis van hun expertise en ervaring, leerlingen dagelijks ondersteunen in hun leerprocessen. Het regeerakkoord en de beleidsnota Onderwijs 2019-2024 hechten veel belang aan de ondersteuning van leraren en schoolleiders in hun dagelijkse klas- en schoolpraktijk. Het Vlaams regeerakkoord 2019-2024 vermeldt uitdrukkelijk dat het lerarenberoep aantrekkelijk gemaakt zal worden door leraren te laten focussen op hun kerntaak, namelijk lesgeven in de brede zin van het woord. Ook wordt aangegeven dat alle personeelsleden mogelijkheden tot professionalisering moeten krijgen. Dit wordt verder geconcretiseerd in de beleidsnota Onderwijs 2019-2024. Daar wordt als doel gesteld om werk te maken van een sterkere didactiek en van meer praktijkgericht onderwijsonderzoek waarvan de resultaten zichtbaar en bruikbaar moeten zijn in de klas. Dat komt terug in OD 1.3, waar onder meer de ambitie uitgesproken wordt om te investeren in praktijkgericht onderzoek met als doel de effectiviteit van de klaspraktijk en de leerwinst bij alle leerlingen te verhogen. OD 2.2 van de beleidsnota is de nascholing en professionalisering van leraren en directies dichter bij de onderwijspraktijk brengen.

De Vlaamse Regering heeft reeds diverse initiatieven genomen om leraren in hun functioneren te versterken zodat zij als autonome professionals onze leerlingen onderwijs van hoge kwaliteit kunnen bieden. De professionaliteit, motivatie en verantwoordelijkheidszin van leraren staan daarbij centraal. Leraren(teams) moeten hierbij een beroep kunnen doen op betrouwbare kennis over bijvoorbeeld welke didactische principes en interventies al dan niet effectief zijn. De kennis moet praktisch bruikbaar zijn in de onderwijspraktijk.

Momenteel ontbreekt een onderbouwde kennisbasis voor leraren(teams) om hun dagelijkse praktijk zelf vorm te geven. Dit werd ook duidelijk tijdens de COVID19-pandemie. Deze versterking van leraren in hun didactisch handelen kadert ook in het deelluik 'Kwetsbare leerlingen en studenten en wendbare scholen' binnen de maatregel VV 17 van het relanceplan Vlaamse Veerkracht, dat ook inzet op de versterking van leraren, lerarenopleiders en schoolleiders als speerpunt in project 17.

De voortdurende professionalisering van leraren is ook een van de vier foci in het rapport dat de Commissie Beter Onderwijs uitbracht in 2021. De oprichting van een onafhankelijk en breed gedragen Kenniscentrum Onderwijs wordt in dat rapport expliciet geadviseerd (advies 58). Ook komt er onder

andere vanuit het Vlaams Leesoffensief en STEM de vraag naar de oprichting van een onafhankelijk 'kenniscentrum'. De Vlaamse Onderwijsraad wijst in heel wat van zijn adviezen op de nood aan het versterken van praktijkgericht onderzoek en meer specifiek het vakdidactisch onderzoek.

De ontwikkeling van een kennisbasis kan ook de werking van de pedagogische begeleidingsdiensten (PBD) ondersteunen. Zoals bepaald in de kerntaken van de PBD's, wordt van hen verwacht dat ze zowel inhoudelijk als agogisch op een wetenschappelijk onderbouwde wijze werken.

De Vlaamse nood aan kwaliteitsvol praktijkgericht wetenschappelijk onderwijsonderzoek sluit aan bij een internationale tendens naar meer evidence informed didactiek. Een toonaangevende organisatie is de Education Endowment Foundation (EEF) in Engeland. Zij synthetiseert en vertaalt wetenschappelijke inzichten over effectieve didactiek naar onderbouwde, praktijkgerichte en getoetste didactische leidraden waarbij ze de leraar als een echte professional ziet die hier gericht keuzes in kan maken. Dit is ook zinvol voor het Vlaamse onderwijs. Ook in Nederland kreeg het Nederlands Regieorgaan voor Onderwijsonderzoek (NRO) de opdracht om meer in te zetten op evidence informed didactiek. NRO is de onafhankelijke financierder van onderwijsonderzoek in Nederland en stimuleert het gebruik van de resultaten uit dit onderzoek. Sinds dit jaar werken zij intensief samen met de EEF. Andere voorbeelden van initiatieven waarin onderbouwde kennis over effectief onderwijs aangebracht wordt zijn onder meer "Best Evidence", "What works Clearinghouse", "Visible Learning" en "Campbell Collaboration".

De oprichting van een soortgelijk kenniscentrum (verder: Leerpunt) werd verkend tijdens een **werkbezoek** van de minister van Onderwijs en de hoofden van het GO! en de onderwijskoepels, de Vlaamse Interuniversitaire Raad (Vlir) en de Vlaamse Hogescholenraad (Vlhora) aan de bovenvermelde EEF in maart 2022 en in daaropvolgende gesprekken met het oog op gedragenheid van het Leerpunt.

2. Probleemanalyse

In Vlaanderen bestaan reeds verschillende sterke initiatieven om kennis voor onderwijs te ontwikkelen en te ontsluiten. Ondanks het bestaan van dergelijke initiatieven blijven er meerdere uitdagingen op dit vlak:

- De resultaten van Vlaams (praktijkgericht) onderwijsonderzoek zijn versnipperd beschikbaar. Het is voor leraren niet makkelijk om de bestaande onderzoekskennis te vinden.
- Wanneer de kennisbron gevonden wordt, is het voor leraren niet makkelijk steeds goed in te schatten hoe kwaliteitsvol die is.
- Het louter ter beschikking stellen van onderzoeksresultaten volstaat niet. Er is nood aan doorvertaling van de wetenschappelijke kennis naar de onderwijspraktijk. Het gaat niet zozeer om het letterlijk vertalen van de academische taal uit wetenschappelijke publicaties, maar vooral het hertalen van de kennis naar de concrete klassituatie aan de hand van materialen, scenario's, ... die leraren als autonome professional kunnen gebruiken in de klas, afgestemd op hun eigen context.
- Er zijn in Vlaanderen al verschillende initiatieven om leraren(teams) in scholen te ondersteunen in het *evidence informed* werken. Ondanks deze sterke praktijken, maken leraren(teams) momenteel algemeen genomen nog onvoldoende gebruik van onderzoek in de onderwijspraktijk. Ook kennen Vlaamse scholen nog geen sterke cultuur van *evidence informed* werken.
- Er zijn grote kwaliteitsverschillen in het professionaliseringsaanbod. Er is nood aan een meer wetenschappelijk onderbouwd aanbod aan professionalisering.
- Er is nood aan afstemming van het onderzoek op de noden van de leraren(teams). Niet voor alle prangende vragen van leraren(teams) is er reeds kennis beschikbaar.

3. Oprichting kenniscentrum “Leerpunt”

3.1. Doelstellingen en opdrachten

Om leraren(teams) te versterken om onderwijskwaliteit te realiseren en om leervertraging te remediëren, wordt met een nieuw, Vlaanderenbreed en onafhankelijk Leerpunt een nieuwe impuls gegeven aan het evidence informed werken in het Vlaamse onderwijs. Het moet bestaande initiatieven verder ondersteunen en leiden tot een meer duurzaam model om leraren(teams) te ondersteunen bij het uitvoeren van hun kerntaken. Een dergelijk Leerpunt kan op langere termijn bijdragen tot de maatschappelijke status en aantrekkelijkheid van het lerarenberoep.

Het Leerpunt heeft de volgende **doelstellingen**:

1. het ontwikkelen van een onafhankelijke, toegankelijke en wetenschappelijk onderbouwde kennisbasis over wat werkt op het vlak van didactisch handelen rekening houdende met diverse contexten en leermiddelen;
2. het doorvertalen van deze kennisbasis naar de Vlaamse klas- en schoolpraktijk om leraren te ondersteunen in hun dagelijkse klaspraktijk;
3. het gericht en helder communiceren, verspreiden en valoriseren van de kennis;
4. het ondersteunen en stimuleren van het gebruik van deze kennis door leraren(teams) in de dagelijkse klas- en schoolpraktijk, met respect voor de eigen pedagogische projecten. Hierbij is expliciet aandacht voor het versterken van het reflecterend en onderzoekend handelen van de leraren.

De doelstellingen vertalen zich naar de volgende **opdrachten voor het Leerpunt**:

1. **Identificatie van kennisnoden:** de prioriteit hier ligt in eerste instantie bij leraren(teams) en schoolleiders, maar in tweede instantie kunnen ook vragen van lerarenopleiders, pedagogisch begeleiders en andere actoren opgenomen worden.
2. **Kennis creëren door ontsluiting en synthese van relevante bestaande (inter)nationale wetenschappelijk onderbouwde kennis en materialen voor de onderwijspraktijk en contextualisering naar het Vlaamse onderwijs.**
  - a. De materialen van de Education Endowment Foundation (EEF) worden hertaald naar de Vlaamse context. Hiertoe wordt een licentie aangekocht. Hier worden dan, binnen de standaarden van de EEF, Vlaamse onderzoeksresultaten aan toegevoegd.
  - b. Er worden nieuwe praktijkgerichte reviews uitgevoerd. Deze worden in beginsel uitbesteed.
  - c. Er wordt maximaal uitgewisseld met gelijkaardige initiatieven in Nederland, waaronder het Nationaal Regieorgaan (NRO). Nederland is een prioritaire partner omwille van de gemeenschappelijke taal en het gelijkaardige onderwijssysteem en de sterke cultuur en structuur op het vlak van onderwijsonderzoek.
  - d. Er wordt in beginsel ingezet op de uitbesteding van kwaliteitsvol wetenschappelijk onderzoek en op een onderbouwde valorisatie en vertaling van de onderzoeksresultaten naar de onderwijspraktijk. Er is hierbij ruimte voor een breed scala aan onderzoeksbenaderingen en -methoden.
3. **Communicatie en verspreiding:** ontwikkeling van een communicatie- en mobiliseringsstrategie waardoor het Leerpunt ook effectief de beoogde doelgroepen bereikt. Het werk van het Leerpunt moet laagdrempelig, helder en gratis toegankelijk gesteld worden. Hierbij moet niet enkel aandacht zijn voor de onderzoeksresultaten, maar ook voor concreet onderbouwde materialen en handleidingen. Deze moeten aangepast zijn aan de diverse doelgroepen. In de communicatie zal duidelijk aangegeven worden wie het onderzoek uitvoert of met wie er samengewerkt wordt.

4. **Wetenschappelijke ondersteuning van het gebruik van onderzoek in de klas- en schoolpraktijk**, in samenwerking met de pedagogische begeleidingsdiensten (PBD's), lerarenopleidingen en bestaande expertisecentra. De PBD's hebben een belangrijke opdracht in het ondersteunen van de klas- en schoolpraktijk en zijn een prioritaire partner. Verschillende samenwerkingsvormen tussen het Leerpunt en de PBD's zullen geëxploreerd worden zodat er een complementair aanbod ontstaat richting alle scholen. Eventueel kan voor bepaalde projecten en noden gedacht worden aan het werken met/ondersteunen van pilootscholen, waarin schoolteams concreet aan de slag gaan met de evidence informed materialen en het uitbreiden/versterken van de sterke projecten die momenteel al kleinschalig plaatsvinden. Men kan het model van de research schools, zoals gebruikt door EEF, verkennen.

De **inhoudelijke focus** van het Leerpunt ligt op het ondersteunen van het didactisch handelen van leraren in de klas om het leren door leerlingen en het mentaal welzijn van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs te versterken. De inhoudelijke focus wordt bij de opstart verder geconcretiseerd in de samenwerkingsovereenkomst.

3.2. Onafhankelijke positie van Leerpunt

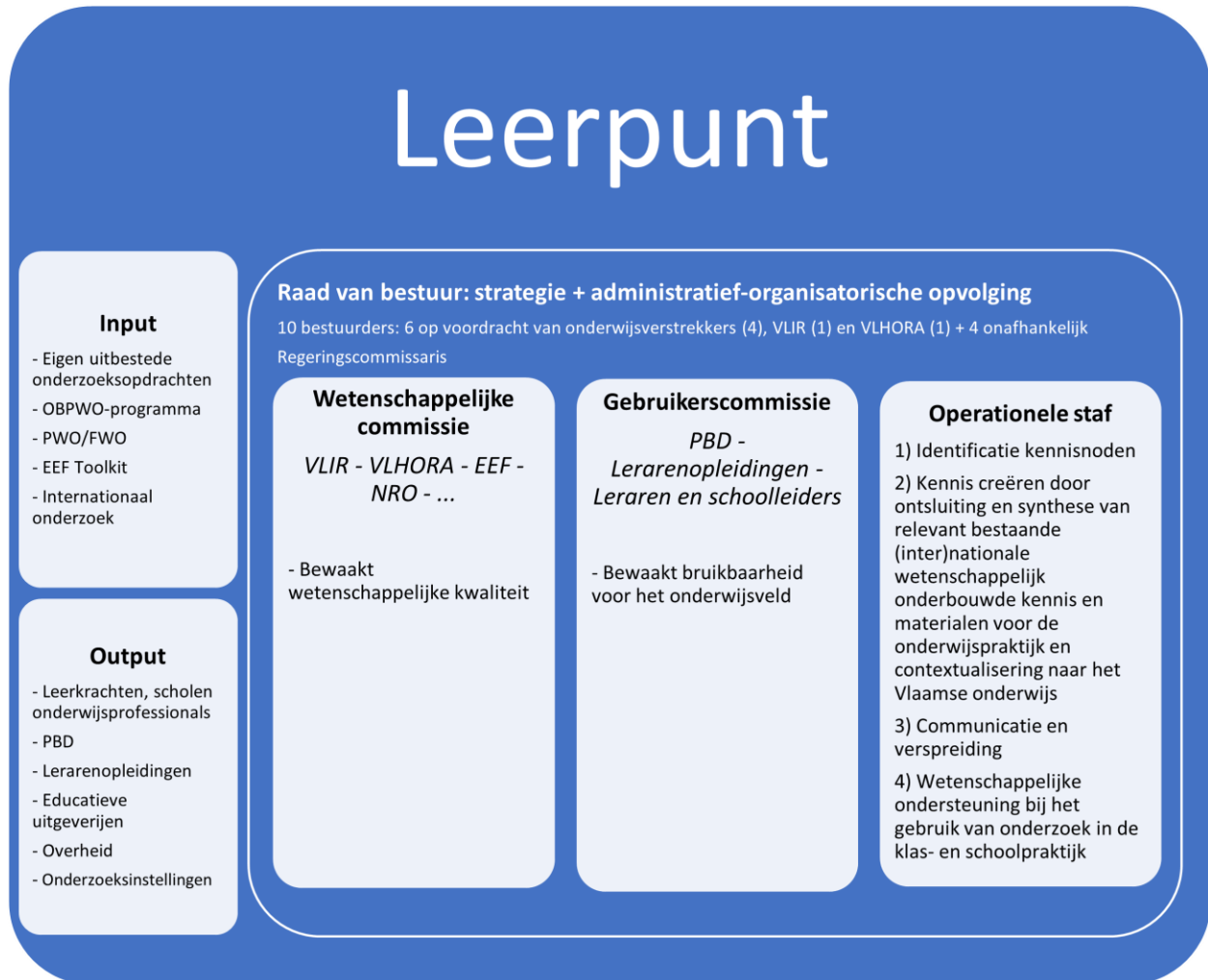
Het Leerpunt faciliteert onderzoek ter versterking van de onderwijspraktijk.

Het Leerpunt moet hierbij minstens aan de volgende voorwaarden voldoen:

- Het Leerpunt neemt een **onafhankelijke** positie in, Hierbij wordt de pedagogische vrijheid en het pedagogisch project van alle scholen/onderwijsverstrekkers gerespecteerd. Er wordt maximaal samengewerkt met alle onderwijsverstrekkers en hun pedagogische begeleidingsdiensten, bestaande initiatieven en samenwerkingsverbanden.
- Er komt **één Leerpunt**. Een versnippering van de beschikbare capaciteit (mensen en middelen) is noch efficiënt noch effectief.
- Het Leerpunt **valoriseert maximaal** wat reeds bestaat aan wetenschappelijke kennis, bijvoorbeeld kennis uit onderzoeken gefinancierd door andere kanalen (OBPWO, FWO/IWT, PWO, ...) en aan bestaande klaspraktijkgerichte ondersteuningsinitiatieven. Hierbij staan de kwaliteit en bruikbaarheid van het ontwikkelde werk voorop.
- Momenteel zijn er in Vlaanderen meerdere onderzoekscentra, veelal rond een specifiek onderwijstopic. Er is een **duidelijke en complementaire positionering** van het Leerpunt ten aanzien van deze onderzoekscentra en -initiatieven. Van het Leerpunt wordt verwacht dat het faciliteert en verbindingen legt met bestaande centra en een overzicht biedt aan de leraren. In de communicatie zal duidelijk aangegeven worden wie het onderzoek uitvoert of met wie er samengewerkt wordt.
- Het Leerpunt zal een herkenbaar **platform** zijn voor kennisdeling met scholen. Met toepassing van de wet inzake overheidsopdrachten zal het Leerpunt dienstenopdrachten in beginsel uitbesteden. Bestaande expertise- en onderzoekscentra krijgen de kans om in te tekenen op deze uitbestedingen. De organisaties die actief zijn in onderwijsonderzoek en de vertaling ervan naar de klasvloer, zullen zo kunnen samenwerken met het Leerpunt of opdrachten uitvoeren.
- Het Leerpunt zoekt maximaal verbinding met gelijkaardige instellingen in het buitenland. Het maakt werk van deelname aan een internationaal netwerk met de '*wat werkt*'-centra en met onderzoeksinstellingen uit landen waar een sterkere cultuur op het vlak van evidence informed onderwijspraktijk bestaat. In eerste instantie gaat het om Education Endowment Foundation (Engeland) en Nationaal Regieorgaan voor Onderwijsonderzoek (Nederland).

3.3. Structuur van het Leerpunt

Hogergenoemde doelstellingen kunnen, rekening houdend met de uitgangspunten en randvoorwaarden, gerealiseerd worden in onderstaande structuur.

Een **operationele staf** (met een leidinggevende belast met het dagelijks bestuur) staat in voor de dagelijkse werking en de realisatie van de opdrachten (door deze in beginsel uit te besteden dan wel indien nodig zelf uit te voeren), zoals hoger vermeld in rubriek 3.1. Het dagelijks bestuur omvat zowel de handelingen en de beslissingen die niet verder reiken dan de behoeften van het dagelijks leven, als de handelingen en de beslissingen die, ofwel om reden van hun minder belang dat ze vertonen, ofwel omwille van hun spoedeisend karakter, de tussenkomst van het bestuursorgaan niet rechtvaardigen.

Met het oog op het bewaken van de wetenschappelijke kwaliteit en de bruikbaarheid voor de onderwijspraktijk zal het Leerpunt versterkt worden door twee commissies. Voor de leden van beide commissies zal een profiel opgesteld worden. Beide commissies worden representatief samengesteld.

- Een **wetenschappelijke commissie** bewaakt de wetenschappelijke kwaliteit van de producten. Deze wordt samengesteld uit wetenschappelijke experts, onder meer afgevaardigd door FWO, Vlir en Vlhora en het Nederlandse NRO. Ook wordt hier een vertegenwoordiging van de EEF verkend.
- Een **gebruikerscommissie** bewaakt de praktische bruikbaarheid van de producten. Deze zal bestaan uit experts uit het onderwijsveld. Deze commissie bestaat, naast leraren en

schoolleiders, ook uit lerarenopleiders, pedagogische begeleiders en NRO. De gebruikerscommissie zal de diversiteit in het landschap weerspiegelen. De exacte werking van deze commissies wordt uitgewerkt in een werkingsreglement van het Leerpunt.

De **raad van bestuur** zet de strategische lijnen uit en volgt de werking administratief-organisatorisch op. De raad van bestuur bestaat uit 10 onafhankelijke en professionele bestuurders, waarvan zes op voordracht van de onderwijsverstreckers (4), Vliir (1) en Vlhora (1) om voldoende draagvlak te hebben en vier andere op basis van aantoonbare expertise (economisch-financieel, juridisch, onderwijskundig, onderzoek).

De leden van de raad van bestuur beschikken over volgend aantal stemmen:

- de bestuurder voorgedragen door Katholiek Onderwijs Vlaanderen beschikt over vier stemmen;
- de bestuurders voorgedragen door het Gemeenschapsonderwijs, Vliir en Vlohra beschikken elk over twee stemmen;
- de bestuurders voorgedragen door het Provinciaal onderwijs Vlaanderen en het Onderwijssecretariaat voor Steden en Gemeenten beschikken elk over één stem;
- de overige bestuurders beschikken elk over twee stemmen.

De Raad van Bestuur respecteert de onafhankelijkheid van het onderzoek en van de werking van de twee commissies.

Omwille van de klemtoon op de onafhankelijkheid wordt in de raad van bestuur geen vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering aangeduid. De aansturing door de overheid wordt door het subsidiekader bepaald. Er wordt wel een regeringscommissaris aangewezen bij het Leerpunt, in toepassing van artikel III.49 van het Bestuursdecreet.

De output van het Leerpunt moet door een brede **doelgroep** gebruikt kunnen worden. De kennis dient in de eerste plaats de leraren(teams) en andere onderwijsprofessionals (zoals ondersteuners), maar is ook bruikbaar door onder meer lerarenopleidingen en PBD's. Ook de overheid, onderzoeksinstellingen, educatieve uitgeverijen en professionaliseringsinstellingen kunnen gebruik maken van de producten.

Het Leerpunt werkt actief **samen** met de Engelse EEF en het Nederlandse NRO. De samenwerking met onder meer EEF en NRO wordt vastgelegd en de licentie voor het gebruik van de materialen van de EEF wordt aangekocht.

3.4. Rechtsvorm van het Leerpunt

Het Leerpunt zal door de Vlaamse Regering opgericht worden als een **private stichting** (deel 3, boek 11 van het Wetboek van vennootschappen en verenigingen), in toepassing van artikel III.17 van het Bestuursdecreet. De oprichting gebeurt niet met het oog op de overdracht van een publieke taak.

Deze entiteitsvorm is geschikt om de vereiste onafhankelijkheid van het Leerpunt te garanderen. Tussen de stichting en de Vlaamse Regering wordt na onderhandeling een **overeenkomst** gesloten.

De vorm van een stichting laat toe om snel en flexibel en met beperkte verplichtingen vorm te geven aan de doelstellingen van het Leerpunt en om samen te werken met andere organisaties zoals de EEF en het NRO. De betrokkenheid van het onderwijsveld enerzijds en de onafhankelijkheid van de stichting anderzijds kan geregeld worden door de diverse samenstelling van de raad van bestuur, het hoogste orgaan van de stichting.

2 BESTUURLIJKE IMPACT

2.1 BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

- Subsidie Leerpunt

Opdat het Leerpunt een volwaardige, duurzame en structurele positie kan innemen in het Vlaamse onderwijslandschap, moet het beschikken over voldoende middelen voor personeel en werking voor een langere termijn. In het programmadecreet 2023 wordt een rechtsgrond gecreëerd om de Vlaamse Regering toe te laten om binnen de beschikbare begrotingskredieten aan het Leerpunt een subsidie te verlenen.

Het voorstel tot oprichting van dergelijk Leerpunt ter versterking van de onderwijspraktijk past volledig in de uitvoering van de visienota “Van kwetsbaar naar weerbaar” (project 17) van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. Voor de opstartfase van het Leerpunt wordt 2.605.000 euro voorzien. Na de beslissing van de Vlaamse Regering zullen de vereiste middelen vanuit de relanceprovisie herschikt worden naar de relancebasisallocatie 1FG333 ‘relance budget 17 – extra aandacht meest kwetsbaren’ op het begrotingsartikel FBO-1FGD2GN-WT ‘Kwaliteit van het onderwijs’, conform het decreet van 23 december 2021 houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2022, artikel 12. De subsidie zal worden toegekend per Besluit van de Vlaamse Regering.

Voor de oprichting en kernwerking van het Leerpunt is 2.605.000 euro vereist:

- Gelet op de voorwaarden tot oprichting van een stichting, gaan we uit van 20.000 euro voor opstartkosten als inbreng bij de oprichting van het Leerpunt.
- 2.585.000 euro wordt voorzien als een geraamde subsidie voor het Leerpunt voor een looptijd van 1,5 jaar.

- Vierde beleidsprioriteit voor PBD's

Eén van de opdrachten van de pedagogische begeleidingsdiensten betreft het **ondersteunen van de implementatie van beleidsprioriteiten** waaraan middelen worden gekoppeld ([artikel 19/2](#) van het kwaliteitsdecreet). In overleg met de pedagogische begeleidingsdiensten is bepaald dat de laatste beleidsprioriteit zich richt op samenwerking van de PBD's met het Leerpunt. Hierdoor kunnen de PBD's hun rol als prioritaire partner ten volle opnemen ter ondersteuning van het evidence informed werken door lerarenteams. Hiervoor wordt 1.500.000 euro voorzien vanaf 2024, conform [artikel 6](#) van het besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van de procedures voor goedkeuring van de begeleidingsplannen en jaarlijkse rapporten van de pedagogische begeleidingsdiensten en de permanente ondersteuningscellen in de CLB's, vermeld in artikel 15, § 2, artikel 24 en 29, § 1, van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs, en tot bepaling en verdeling van de aanvullende werkingsmiddelen, vermeld in artikel 19/2 van het voormelde decreet.

3 VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar akkoord te verlenen aan de oprichting van een Leerpunt als stichting ter versterking van de onderwijspraktijk volgens de principes verwoord in deze nota;
2. de Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en de Vlaamse Rand te gelasten met de voorbereiding van de oprichting van een stichting als rechtsvorm voor het Leerpunt;

3. de Vlaamse minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand te gelasten met de voorbereiding van het subsidiebesluit cf. deze nota.

Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport,
Dierenwelzijn en Vlaamse Rand,

Ben WEYTS